

ЧЕТЕМ С АСЯ И ЯВОР – ПЪРВИЯТ БУКВАР ЗА ДЕЦА БИЛИНГВИ

MARIA STEFANOVA

Angel Kanchev University of Ruse

WE READ WITH ASYA AND YAVOR – THE FIRST PRIMER FOR BILINGUAL CHILDREN IN BULGARIA. A review of: Arikova, Akulina & Anastasia Novikova & Vyara Mihaylova & Eslitsa Popova. *We Read with Asya and Yavor*. Sofia: Zaedno v chas, 2021. ISBN 978-619-90595-5-5, 100 pp. Appendix: *Primer with Guidelines*. ISBN 978-619-90595-4-8, 196 pp.; Appendix: *My Letters*. ISBN 978-619-90595-6-2, 22 pp. [In Bulgarian: Арикова, Акулина & Анастасия Новикова & Вяра Михайлова & Еслица Попова. *Четем с Ася и Явор*. София: Заедно в час, 2021.]

Keywords: primer, Bulgarian language, bilingual children

Букварът *Четем с Ася и Явор* е предназначен за ученици, чийто майчин език е различен от българския. Изданието е разработено по проект *Разбираш ли езика на училището?* и е реализирано съвместно от сдружение *Интернационална асоциация ЕдюкАрт* и фондациите *Заедно в час* и *Тръст за социална алтернатива*. Към буквара са създадени две допълнителни пособия – приложение *Моите букви*, което служи за изработване на тактилна азбука, и версия на буквара с включени насоки за работа.

През 2022 г. е отпечатан вторият тираж на комплекта, който се разпространява напълно безплатно както в книжен вариант, така и в електронна среда на сайта prepodavame.bg. Автори на буквара са логопедът Акулина Арикова и експертките по ранно двуезично развитие д-р Анастасия Новикова и Вяра Михайлова. Трите специалности обединяват своите знания и дългогодишен опит, за да създадат методика, чрез която да улеснят децата в усвояването на българския език. В процеса на работа авторките са подпомагани от различни професионалисти в областта на сугестопедията, вальдорфската педагогика, Монтесори педагогиката, психологията, специалната педагогика и други. Илюстрациите в комплекта са дело на талантливата художничка Еслица Попова.

Букварът *Четем с Ася и Явор* съдържа 40 теми, като буквите от азбуката са групирани в шест раздела. Последователността на въвеждане на буквите е по-различна от установената в училище и според авторките е съобразена със затрудненията, които се пораждат в процеса на обучение. Цялостната концепция на пособията е ориентирана към осигуряване на максимална подкрепа за децата. Уроците се открояват с ясна повтаряща се структура, визуалните маркери (цветни полета, стрелки и други) целят да улеснят обучаемите и да направят материала по-разбираем. Задачите в отделните теми винаги са подредени по един и същ начин, като предвидените дейности следват идеята за постепенно надграждане на знанията. Мнението на авторките е, че *така децата знаят какво се очаква от тях, а това им помага да се чувстват по-уверени и да могат да се фокусират по-добре върху съдържанието* (Буквар с насоки за работа: с. 8).

Концепцията включва още редица аспекти, сред които са четене на срички и на думи със струпани съгласни, различаване на огледални букви и на звукове, които са близки по звучене, насърчаване на любовта към четенето и други. Ключова роля има историята рамка към всяка една от буквите. Според указанията, в началото на урока на децата се чете или разказва историята, а задачите, които следват, са сюжетно обвързани с нея. По този начин целенасочено се работи за въвеждане на лексиката и също така за развиване на уменията за четене с разбиране. Важна особеност е, че историята рамка изобилства от думи, започващи с буквата, която се изучава в дадения урок, като целта е обучаемите многократно да чуят съответния звук.

Версията на буквара *Четем с Ася и Явор. С насоки за работа* съдържа методически указания за работа към всяка тема и е предназначена за всички, които работят с децата – учители, логопеди, родители и доброволци, работещи с деца за развиване на умения за четене. Изключително значими в помагалото са не само указанията за изпълнението на отделните задачи, но и двете рубрики *Очакван резултат* и *Как да продължим*, поместени в обобщителните уроци към отделните групи букви. Рубриците са ценен ориентир за това дали децата се справят с учебния материал и дават напътствия как да се преодолеят затрудненията, които биха могли да възникнат в образователния процес.

Приложението *Моите букви* служи за изработване на тактилна азбука към буквара, като е предложен списък с разнообразни материали, чрез които обучаемите биха могли да моделират отделните букви. Според цялостната концепция изпълнението

на тази задача има важна роля, тъй като помага на децата да осъзнаят и да запомнят формата на буквата, преди да преминат към четенето (*Моите букви*: с. 4).

Четем с Ася и Явор е първият буквар в системата на националното образование, който чрез специална методика помага на децата билингви да усвоят българския език. Въпреки че е разработен най-вече за обучаеми, чийто майчин език е различен от официалния в страната, той би могъл да послужи на всички, които по някаква причина се затрудняват с четенето на български.

MARIA STEFANOVA (МАРИЯ СТЕФАНОВА), PHD

Angel Kanchev University of Ruse

 <https://orcid.org/0009-0001-8212-4001>